

վի և նրանք մի օր կարժանանան վարձատրութեան:

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, որ Մոսկվայի գրական գործիչները շրջանը ստանում է արտիստ և դրամատուրգ Իսիկինի (Սուլբատովի) վերջին «Դաւանաութիւն» գրքային ահագին յաջողութիւնը: Այդ առիթով նրան հանդիսաւոր ճաշ են տալիս:

Թիֆլիսում հիւր է վիճակագիր պրոֆէսոր Վերթուլովիչ, որ տուեց երկուշաբթի, յունվարի 26-ին մի կոնցերտ և մտադիր է դարձնել տալ երկրորդը: Առաջին կոնցերտը գրաւել էր բաւական հասարակութիւն, որ մեծ համակրութեամբ ողջունեց տաղանդաւոր նուագողին: Վերթուլովիչի յայտնարի տակ վիճակագիր Վերթուլովիչը և գործուծ, հաղորդելով լսողին բարձր զգացմունք և խելացի արտայայտութիւն նուագած հեղինակութեանը:

10 դ. քաղաքամասի ոստիկանութիւնը Շաբաթ օրը, Յունվարի 24-ին, Թիֆլիսի Նախալովկա թաղում էստեանդիս նահանգի գիւղացի Տեմիս Վանայի և Դիդուբեում՝ Թիֆլիսի քաղաքացի Ֆադէյ Մաւլիչիկի բնակարաններում բռնեցին 1 ռուբլիանոց և 20 կոպէկանոց կեղծ դրամներ: Դրամահանները մօտ գտնուել են թէ կեղծ փողեր և թէ այնպիսի նիւթեր, որոնք վկայում են, թէ նրանք պարապելիս են եղել այդ զղուելի արհեստով:

Վերջին 10 տարվայ ընթացքում Միբիբ գաղթած ժողովրդի ընդհանուր թիւը եղել է 1,410,000 հոգի, որոնց մօտ 810-ը սեահոդեան նահանգներից են եղել: Վերջին ժամանակներս զգալի կերպով աճում է Միբիբ գաղթողների թիւը Արեւմտեան նահանգներից:

Կիրակի, յունվարի 25-ին, Արաքսեանի նոր թատրոնում խաղացվեց Մէրվանէի «Դօն-Քիշոտը» ի նպատակ. Արաքսեանի: Ընտրութիւնը բաւական աշուղ էր. բոլոր դերակատարներն էլ առանձին ետանգով էին աշխատել իրանց դերերի վրա: Պ. Արաքսեանը մեծ մտութեամբ խաղաց Մանիս-Պանչօի դերը և հրճուանք պատճառեց հանդիսականներին: Պ. Խարազեանը Դօն-Քիշոտի դերը տարաւ բաւական աշուղ, միայն տեղ-տեղ գոռոցները խանգարում էին դերի ամբողջութեանը: Միւսները խաղացին գոհացուցիչ կերպով: Պ. Արաքսեանը ստացաւ մի քանի նուէրներ և բուռն ծափահարութիւններ: Միայն ցաւալի է, որ դահլիճի մի մասը դատարկ էր. հարկաւոր էր, որ հասարակութիւնը վարձատրէր պարտին իր ներկայութեամբ, չը մոռանալով, որ պ. Արաքսեանը կրթիչ և հանրօգուտ գործ է կատարել, հիմնելով ժողովրդական թատրոն:

«Ե. ԱՅՅ». լրագրում տպւած է հետեւեալ յայտարարութիւնը «Ես» լրագրի խմբագրութեան կողմից. «Սրանով յայտարարվում է, որ «Ես» թերթի հրատարակութիւնն անորոշ ժամանակով դադարեցվում է: «Ե. ԱՅՅ»-ի հետ կապած որոշ համաձայնութեամբ «Ես»-ի

լորում ամենից առաջ այդ խաւերին: Դրադարան-ընթերցարանը, ուրիշ խօսքով, ժողովրդական է ոչ միայն գաղափարական սկզբունքով, այլ և բովանդակութեամբ: Հաստատութիւններին տրված է այնպիսի յարմարաւոր կազմակերպութիւն, որ աշխատաւոր ժողովուրդը իր հանգստութեան ժամերին լիապէս օգտվել կարողանայ:

Թէ որն է ժողովրդական ազատ գրադարանի նպատակայարմար բովանդակութիւնը, թող դրան օրինակ ծառայէ 1893 թ. Չիկագոյում կայացած համաշխարհային ցուցահանդէսի գրադարանական բաժնում՝ «American Library Association»-Ամերիկայի գրադ. ընկերութեան—բիւրօյի ցուցադրած օրինակը գրացուցակը, բաղկացած մօտ 5230 հատորներից, որի մէջ առարկաների տօկոսական մասնակցութիւնը կազմում է հետեւեալ 3).

Վէպեր և նովելաներ	15,50%
Այլ կարգի գեղեցիկ գրականութ. 13,3 »	
Պատմութիւն	15,2 »
Կենսագրութիւններ	12,1 »
Սօցիալական գիտութիւններ	8,1 »
Աշխարհագրութիւն և ճանապարհ. 7,8 »	
Բնագիտութիւն	6,8 »
Տեխնիկա և գիտական արհեստներ	5,1 »
Դիդակտիկա	4,3 »
Կրօնագիտութիւն	4,2 »

3) St. Dr. Konstantin Nörrenberg, «Die Volksbibliothek» էր. 15.

բաժանորդները՝ իր ստանան «Ե. ԱՅՅ» լրագիրը: Յայտարարութիւնն ստորագրել է «Ես» թերթի խմբագիր Լավրով: Արդեօք ինչն է դադարում պատճառը: Ինչ է, Բագուն անընդունակ է 3 օրաթերթ պահելու... Թէ կայ մի ուրիշ, աւելի մասնաւոր գոյն ունեցող պատճառ: Հետաքրքիր կը լինէր լուսարանել:

Վերջին սիմֆօնիական երեկոյթին, որ տուեց Թիֆլիսի երաժշտական ընկերութիւնը, մեծ աջողութիւն ունեցաւ Նիկոլայի երաժշտական հեղինակութիւնը, որ նուագեցին ինքը՝ Նիկոլայեւ ամբողջ խմբի հետ էսպօզիտայի դեկլամարութեամբ:

Վերջին օրերս մեծաւ 12 միլիօն ռուբլու տէր Մակարովը: Նա իր առեւտրական գործունէութիւնն սկսել էր փերեզակութիւնով: Մինչև իր կեանքի վերջը նա պահում էր իր չափաւոր, նոյն իսկ աղքատիկ պահանջներն ու սովորութիւնները: Նա հագնւում էր խղճուկ ձևով, երբեք կառք չէր նստում և այլն: Բայց մեռնելով նա իր հակադաս կարողութիւնն ամբողջովին կտակեց միայն բարեգործական նպատակների համար:

Պետերբուրգում ապրող հրաժարված շտաբ-կապիտան Պ. Ֆ. Ֆօն-Մինիլը յոյս ունի շուտով գերմանական կայսերական բանից ստանալ 100 միլիօն ռուբլու ժառանգութիւն, որ պէտք է կիսէ իր եղբոր հետ: Արդէն այժմից սկսել է փոստուր ծրագրերի կազմել այդ հակադասական հարստութեան ժառանգը: Նա ուզում է հիմնել 1,000 հոգու համար մի ծերանոց հին գիւնդակահանների և մանաւանդ ստորին առտիճանաւորների համար, որոնց «պիտակ օրերը» յաճախ «սե» են անցնում: Արդէն 150 տարի է կում Մինիլի ժառանգութեան դատը գոյութիւն ունի: Կը վերջանայ նա արդեօք այժմ...

«НОВОСТИ» լրագրը հաղորդում է, որ Ռուսաստանի հարաւային վարչութիւններից բաղկացած ներկայացուցիչներ են հաւաքվել Պետերբուրգ: Նրանց այդ հաւաքումը կապ ունի Ռուսաստանի հարաւում մի բարձրագոյն գիւղատնտեսական դպրոց հիմնելու հարցի հետ:

Անցեալ տարի յունիսի 28-ին, ֆինանսների պ. Մինիստրը հաստատել է Կարսում բացվելու Լօմբարդի ծրագիրն ու կանոնադրութիւնը: Այդ կանոնադրութիւնը 4 յօդուածի հիման վրա Լօմբարդի սկզբնական գրաւադուլը լինելու է 10,000 ռուբլի, որ կազմվել է Կարսի քաղաքային ազատ ֆնացած միջոցներից: Վերջին օրերս արդէն ստացվեց Կովկասի պ. կառավարչապետի թոյլտւութիւնը այդ 10,000 ռուբլին յատկացնելու նոր հիմնարկվող փոխառու արկղին և նոյն իսկ սկզբնական հաստատութեան 800 ռ. և հաշուել քաղաքի վրա: Սպասվում է, որ յունվարի վերջերին կամ փետրվարին կը բացվի այդ փոխառու հիմնարկութիւնը:

Մայրաքաղաքի թերթերն առաջ են բերում երկաթուղիների պատճառած մարդկային զո-

Լեզուագիտութիւն	2,0 »
Փիլիսոփայութիւն	1,8 »

Բացի հրատարակած գրադարաններից, կան նաև, այսպէս կոչված՝ «Թափառական գրադարաններ»: Այսինքն կարելի եղած դէպքում մեծ քաղաքներից հարկւրներով գրքեր են տեղափոխում գաւառական քաղաքներն ու գիւղերը և որոշ ժամանակ անցնելուց յետոյ, կրկին շրջեցնում են նոյնը աւելի պակասաւոր տեղեր: Ժողովրդական գրադարան-ընթերցարանները՝ իրանց թէ կազմակերպութեամբ, թէ մեծ քանակով ու նպատակայարմար բովանդակութեամբ, թէ նիւթական ապահովութեամբ և թէ ունեցած աշուղ հետաւորներով, ամենից նախանձիկ վիճակ ունեն Անգլիայում և Միացեալ Նահանգներում, ինչպէս ստորեւ վիճակագրութիւնը կը վկայէ:

Ընդհանրապէս վերցրած, այսօր բոլոր քաղաքակրթ երկրներում ժողովրդական գրադարանների մեծագոյն մասը հիմնել են ժողովրդական կրթական ընկերութիւնները՝ իրանց սեփական ջանքերով, և գտնվում է նրանց անմիջական խնամատարութեան տակ, ստանալով քաղաքային վարչութիւնից (մի քանի տեղ նաև պետական քանձարանից) նիւթական համեստ օժանդակութիւն: Կառավարութիւնը շատ քիչ է մտածում զուտ ժողովրդի կրթութեան մասին: Մշակութային խաղաղութեան սիրահար պետութիւնների համար ամենից փոյթ չէ ժողովրդի տգիտութիւնն ու կուլտուրական յե-

նքի մասին հետեւեալ վիճակագրական տեղեկութիւնները: Բոլոր ֆեոդալների համարեա կէսը կազմում են երկաթուղու ծառայողները: Վերջին տարին եղել են 4,840 ֆեոդալ ծառայողի, որոնցից 2,305 հոգի ծառայողներ են եղել: Սպանական թիւը եղել է 1,889 հոգի, որոնցից 458-ը ծառայողներ են եղել, իսկ 3,451 վերաւորներից 1,847-ը կրկին ծառայողներ:

ՇՈՒՇՈՒՅՑ մեզ գրում են. «Յունվարի 24, 25 և 26-ին նահանգական դատարանը քննում էր ռուսաց երկրաչափ Մատուրեանի, Շուշու քաղաքացի Ղազարեանի ու Դանիէլեանի և պարսկահայաւոյ Սահակեանի գործը. նրանք մեղադրվում էին պատժական օրէնագրերի 263, 9 և 2 մասի 1459 յօդուածների հիման վրա: Առաջին երեքին դատարանն արդարացի էր, իսկ Սահակեանին դատապարտեց 8 ամիս բանտարկութեան: Նախագահում էր Գանձակի նահանգական դատարանի անդամ Դավիթով, մեղադրում էին պրօկուրօրի օգնական Կալվայտիսը և Վասիլիւք. պաշտպանում էին Մոսկվայի երգուեստ հաստատմատար Սուտի և Թիֆլիսի երգուեստ հաստատմատարի օգնական Դօրդանեան: Դատարանի վճիռը յայտնվեց դռնբաց:

ԴԵՐԲԵՆԴԻՅ «Тифл. Листок»-ին գրում են. «Արդէն չորս օր է այստեղի մասվաճառները գործադուլ են արել. Գաղաքում մի սով է: Ոչ խնդրի, ոչ գանգաւ, ոչ կազմվող մեղադրական գրքեր չեն աղբում մեր քաղաքում մասվաճառների վրա»:

ԲՄՈՒՄԻՅ մեզ գրում են. «Ինչպէս արդէն հաղորդել էինք, երէկ, ամսի 24-ին, Թիֆլիսի վրաց դերասանական խումբը տեղին հասարակութեան խնդրքով երկրորդ անգամ ներկայացրեց «Դաւանաութիւն» պիէսան: Ինչպէս առաջին ներկայացման, այս անգամ էլ թատրոնը լիքն էր բազմութեամբ: Բացի վրացիներից, եկել էին նաև բաւական թուով հայեր, ռուսներ և թուրքեր: Ներկայացումը խաղի կողմից այս անգամ աւելի աշուղ էր, քան առաջինը: Մանաւանդ շատ լաւ տարաւ իր դերը տ. Մեխիսեկան: Վերջին գործողութիւնը սաստիկ ոգևորեց հասարակութեան, որը երկար ծափահարութիւններով մի քանի անգամ բռն հրաւիրեց դերասաններին և բուռն «վաշա»-ներով յայտնեց նրանց իր գոհունակութիւնը: Թատրոնում տիրում էր օրինակելի կարգապահութիւն:

ՇՈՒՇՈՒՅՑ մեզ գրում են. «Դարձեալ դիֆտերիա և երեխաների անվերջ զոհեր. այդ վարակիչ հիւանդութիւնը տարածվել է ամբողջ քաղաքում և իր զոհերն է տանում: Դիֆտերիա տարածված է բնակչութեան աւելի աղքատ խաւերում, որտեղ կեղտոտութիւնն ու անմաքրութիւնն է տիրապետում. դրա վրա աւելացրէք և բժշկութեան կատարելագոյն բացակայութիւնը, որի կատարելիք դերը թողնված է միայն տնայրոյս-հերթներին ու պառանքներին, այն ժամանակ ամեն բան կատարեալ կը լինի: Ինչպէս ասացինք, համաճարանային:

IV. Ժողովրդական գրական երեկոյթներ: Կրթական ընկերութիւնների այս ձեռնարկութիւնները աւելի ճաշակ կրթող, միտք ու հոգի ազնուացնող բնուէրով ունենալ նիւթերի բազմազանութեամբ և ներդաշնակ դասաւորութեամբ: Երաժշտութիւն, երգեցողութիւն, ուսանաւորների արտասանութիւն և, որ վերաւորն է, մի մշակված դասախօսութիւն այս կամ այն գրական-հասարակական գործիչի մասին: Սովորաբար գրական երեկոյթներից ամեն մէկը նուիրվում է այս կամ այն ակաւաւոր գործիչի յիշատակին: Այնպէս որ, յաճախող հասարակութիւնը ոչ միայն հոգեպէս զուարճանում է, ձրիաբար (հազուապէս զեպրեւում փոքր վճարով) լսում երգեցողութիւն, երաժշտութիւն և ընտիր բանաստեղծութիւն, այլ և ասիթի է ունենում ազգի պարծանք կազմող գրական խոշոր ներկայացուցիչների գործունէութեան ի մօտոյ ծանօթանալու, որոնց երեկ միայն անունով է ճանաչում: Փորձը ցոյց է տաւել, որ գրական երեկոյթները շատ աշուղ հետաւորներ են ունենում, գրաւելով և հարցազգոյցով հասարակութեան մեծ քաղմութիւն: Ժողովրդական կրթական ընկերութիւնները առանձնապէս ուշադրութիւն են դարձնում, որ այդ միջոցով աւելի սէր զարթեցնեն ժողովրդի մէջ գէպի աւելի բարձր ու լուրջ դասախօսական երեկոյթները:

Նւ, երեկոյցեք, այն բաները, արհեստա-

րակը տարածված է բնակչութեան ստորին դասակարգի մէջ, ուր դրա առաջն առնելու համար քաղաքայում է ամեն մի միջոց, ուստի քաղաքի սանիտարական մարմնի ու քաղաքային բժշկի ուշադրութիւնն ենք հրաւիրում համաճարակի առաջն առնելու ու չուսնոր մարդկանց բժշկական օգնութիւն մատակարարելու գործի մասին»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՆ

ՀԵՌԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼԻՍ

Վարագոյր Բիչ Բիչ բացվում է: Եսպօնական կառավարութեան որոշումը՝ խզել դիպլոմատիական յարաբերութիւնները բաւական անակնկալ էր: Սակայն այժմ անգլիական լրագիրները հաղորդում են զանազան տեղեկութիւններ, որոնք հետզհետէ պարզում են երկրի վիճակը և քաղաքում թէ ինչու Ռուսաստանը՝ չը նայելով իր բոլոր ջանքերին խուսափելու պատերազմից՝ վերջ ի վերջոյ ստիպված կը լինի գէնքի դիմել:

«Daily Graphic» թերթը հաղորդում է, որ դեռ յունվարի 16/29-ին ռուսաց կառավարութիւնը պարտաւորեց իր իր պատանխները, բայց դեռ պաշտօնապէս չը յանձնելով Եսպօնիային, հաղորդել էր նրա բովանդակութիւնը Կուրինօին, Պետերբուրգի եսպօնական դեսպանին, որը, իր կողմից հաղորդեց Տօկիօյի կարիւնէրին: Ռուսական պատանխները կազմված է քաղաքավարի ոճով. բայց վճռապէս մերժում է մոցնել դաշնագրի մէջ երկու խօսք, որոնք պէտք է երաշխաւորեն Չինաստանի անկախութիւնը և անձեռնմխելիութիւնը, որի վրա սկսում էր Եսպօնիան իր վերջին պահանջագրով: Եսպօնիան պահանջում էր, որ Ռուսաստանը կնքի իր հետ առանձին դաշնագիր, որով պարտաւորվի պահպանել Չինաստանի և Կօրէյի անկախութիւնը: Սակայն Ռուսաստանը առաջարկում է չնչին «Չինաստանը և» խօսքերը: Ահա այդ մերժումը կարող է առաջ բերել բանակցութիւնների խզումը երկու պետութիւնների մէջ: Հէյց որ, աւելացնում է անգլիական թերթը, ռուսական պատանխները պաշտօնապէս ստացվի, եսպօնական կառավարութիւնը կը յայտնէ բարօն Բօլէինին, ռուսաց դեսպանին, որ Եսպօնիային ֆիւտը է միայն գէնքի դիմել իր շահերը պաշտպանելու համար: Մինչդէռ ժամանակ Կուրինօն հրաման կը ստանայ խնդրել ռուսաց կառավարութիւնից յետ տալ իր հաւատարմագիրները: Ինչպէս տեսանք, զեպրեւը արդարացրին անգլիական թերթի տեղեկութիւնները:

Անգլիացիներ կամեմում են օգնել Եսպօնացիներին: «Japan Times» լրագրը հաղորդում է, որ Լօնդօնի եսպօնական դեսպանը ստանում է բազմաթիւ յայտարարութիւններ անգլիացիներից, թէ նրանք ցանկանում են մտնել Եսպօնական դօրերը շարքը, եթէ պատերազմ կը յայտարարվի: Յանկացողների մէջ գտնվում են նաև ծովային և ցամաքային, թէ իրական ծառայութեան և թէ պահեստի մէջ գտնվող օֆիցերներ: Մի քանիսների ոգևորութիւնը

ւորն ու գործակաւաւորը, որ ֆիզիքական բերանավաստակ աշխատանքից յետոյ, դժբաղդութիւն պիտի ունենայ այս կամ այն բնատրուտում արկօժօրի տապալող ազդեցութեան մասնվելու, այժմ իրանց ընտանիքով ժողովվում են իրանց համադասակիցների հետ մի հասարակական դաշլիճ և այնտեղ ճաշակ, սիրտ ու միտք կը թրւում: Այդ տեսակէտից շատ ճիշտ է նկատում նոյն Ի. Թեւը, երբ ասում է. «Հէյ-թերթերայանները և գրական երեկոյթները ճշգրտաբար գրական երեկոյթներից ամեն մէկը նուիրվում է այս կամ այն ակաւաւոր գործիչի յիշատակին: Այնպէս որ, յաճախող հասարակութիւնը ոչ միայն հոգեպէս զուարճանում է, ձրիաբար (հազուապէս զեպրեւում փոքր վճարով) լսում երգեցողութիւն, երաժշտութիւն և ընտիր բանաստեղծութիւն, այլ և ասիթի է ունենում ազգի պարծանք կազմող գրական խոշոր ներկայացուցիչների գործունէութեան ի մօտոյ ծանօթանալու, որոնց երեկ միայն անունով է ճանաչում: Փորձը ցոյց է տաւել, որ գրական երեկոյթները շատ աշուղ հետաւորներ են ունենում, գրաւելով և հարցազգոյցով հասարակութեան մեծ քաղմութիւն: Ժողովրդական կրթական ընկերութիւնները առանձնապէս ուշադրութիւն են դարձնում, որ այդ միջոցով աւելի սէր զարթեցնեն ժողովրդի մէջ գէպի աւելի բարձր ու լուրջ դասախօսական երեկոյթները:

Նւ, երեկոյցեք, այն բաները, արհեստա-

Իսկ ժողովրդական թատրոններ, զբօսատեղիներ, կլուբներ, բաղնիքներ, եփելու դպրոցներ, բանտերների և արձակուրդային գաղութներ և այլն և այլն, կազմում են մի շարք կէտեր ընկերութիւնների ծրագրի մէջ, որոնց իրագործման ձգտում են նրանք բոլոր ոյժով:

(Կը շարունակվի)

այն աստիճանի է հասնում, որ ցանկութիւն
են յայտնում նոյն իսկ եւրոպական հաստա-
կութիւն ընդունել, որովհետեւ եւրոպական
օրէնքով այլապէս անկարելի է լինէր լինել
Մի քանիսը ևս կամենում են պատերազմել
եւրոպական դրօշի ներքին միասին ուսնելի
դէմ, անելով իրանց բոլոր ծախքերը:

Ռուսաստանի պատերազմական ոյժերը: Բեր-
լինի լրագիրներէն մինը, ինքնակրով գերմա-
նական գլխավոր շտաբում ունեցած գոլումեն-
տային տեղեկութիւններէ վրա, առաջ է բե-
րում մանրամասն հաշիւ պատերազմական այն
ոյժերի, որ Ռուսաստանը ունի այժմ Ման-
չուրիայում և Պրիմորեան երկրում և որոնք
պատրաստ են պատերազմի մտնել եւրոպայի
հետ: Նա ունի 111 բաւալիսի հետեւի գործը,
բաղկացած 110,000 զինուորից 2120 սպաների
հետ և 12,350 հեծելազօրք՝ 3150 սպաներով:
Բացի դրանից նա ունի 27 թնդանօթածիփ
բաւալիսներ, որոնց ծառայում են 7838
մարդ և 170 օֆիցեր, 8 1/4 բաւալիսի սպաներ-
ներ, բաղկացած 12,500 հոգուց և 253 օֆի-
ցերից, այլ և 30,000 սանամանագծի պահա-
կային խումբ: Այդ դեռ բոլորը չէ, կան և
պահեստի հետեւի խմբեր և Սիբիրի կոզակ-
ների գնդեր, որոնք կազմում են 40 բաւա-
լիսի, 36 էսկադրոն և 8 բաւալիս, կամ միա-
տեղ 48,460 զինուոր և օֆիցեր: Դրանց պէտք է
աւելացնել բերդապահ 7800 զինուոր և 180 օ-
ֆիցեր և մենք կունենանք այդ բոլորի համա-
գումարը—231,450 զինուոր և օֆիցեր: Պէտք է
ի նկատի ունենալ և այն, որ Սիբիրի երկա-
թուղին կարող է փոխադրել Գիւնզից, Մոսկ-
վայից և ուրիշ տեղերից 150,000 մինչև
200,000 զինուոր: Ինչ վերաբերում է Եւրո-
պայի պատերազմական ոյժերին, գերմանա-
կան լրագրի ասելով, ամենաշատը, որ նա կա-
րող է դուրս բերել Ռուսաստանի դէմ պատե-
րազմելու, 200,000 հոգուց աւելի չէ: Եթէ
սխալ չէ այդ տեղեկութիւնը, ապա պէտք է
զարմանալ, թէ ինչ մեծ յանդգնութիւն է եւ-
րոպայի կողմից և ինչ մեծ ըրակ՝ այդպիսի
նուազ ոյժերով հանդէս գալ Ռուսաստանի
դէմ, որ կարող է դուրս հանել 400,000 զօրք:

Անգլիացիների պատմագիր գրգովում է: «Ho-
voe Время» լրագրին հետազոտում են Լոնդոնից,
որ «Times» լրագիրը յայտնում է, թէ այժմ
այլ ևս բաւական չէ, որ Ռուսաստանը ընդու-
նի եւրոպայի պահանջները, այլ նա պէտք է
ամբողջովին դուրս գայ Մանչուրիայից, և
թողնէ այդտեղ միայն երկաթուղին:

Եւրոպայի ձգտումները: Բերլինի «Post»
լրագրին գրում են Պետերբուրգից, որ Ռուսաս-
տանը ամեն կերպ աշխատում է բաւարարու-
թիւն տալ եւրոպայի ցանկութիւններին, բայց
Եւրոպայի պահանջները այնքան չա-
փազանց են, որ դժուար է պահպանել հաշ-
տաւէր ուղի: Դեռ մի քանի տարի առաջ եւ-
րոպական կառավարութիւնը ցանկութիւն յայտ-
նեց իր խնամակալութեան տակ առնել Չինաս-
տանի զինուորական և վարչական հիմնարկու-
թիւնները վերակազմութիւնը: Եւրոպայի ձեռք-
ովում էր լինել Չինաստանի վերանորոգելը,
վերակազմելը և գերազանց գեղակալը: Ռու-
սաստանը դեռ այն ժամանակ հասկացրեց, որ
չէ կարող եւրոպայի այդպիսի տիրապետող
դիրք թողնել: Պետութիւններից շատերը հա-
մամիտ էին Ռուսաստանի այդ կարծիքին և
Տոկիոյում հասկացան, թէ դեռ չէ հասել այդ
ծրագիրը իրագործելու ժամը: Այժմ այդ ծրա-
գիրը նորից առաջ է տարվում և եւրոպայի
պահանջում է, որ Ռուսաստանը առանձին
զաշնագրով պարտաւորվի ճանաչել Չինաս-
տանի վերահաստատելը Մանչուրիայի վրա:
Եւրոպայի ձգտում է առաջնակարգ դիրք ստեղ-
ծել իր համար արեւելեան Ասիայում, իսկ այդ
Ռուսաստանը չի թողնում:

Ամերիկացի ևս յազմում է: Ամերիկական
մի պետական անձ հետեւալ տեղեկութիւն-
ներն է հաղորդում «Local Anzeiger» լրագրին:
«Տնտեսական շահերի հետազոտելու անող ազդե-
ցութիւնը ստիպում է Միացեալ-Նահանգներին
ամենաներգործական մասնակցութիւն ունենալ
արեւելա-ասիական ճգնաժամի լուծման մէջ:
Մենք աւելի ենք արտադրում, քան գործ ա-
ծում: Միջ հարկաւոր են օտար վաճառանոցներ:
Մենք կը շինենք Պանաման ջրանցքը ոչ թէ
կառավարական առևտուր տարածելու արեւելեան
Ասիայում, այլ որպէս զի ունենանք նոր
վաճառանոցներ ամերիկացիների համար: Միջ
հարկաւոր են «բաց դռներ»: Ներկայ րօպէս
թէ ևս յարմար չէ մեր միջամտութեան համար,

բայց մենք միշտ պէտք է յիշենք, որ Ռուսաս-
տանը յաճախ խաբել է Միացեալ-Նահանգնե-
րին: Մենք հակամիտ ենք նայել Ռուսաստանի
ամբողջ գործողութեան վրա, իբրեւ ուղղված
Ամերիկայի դէմ: Եւրոպայի հանդիսանում է
միաժամանակ և մեր շահերի ներկայացուցիչ
որովհետեւ մենք ևս, եւրոպայի և Ամերիկայի
նման, ցանկանում ենք «բաց դռներ» ունենալ
Չինաստանում, մինչ Ռուսաստանը Փրանսիան
և Գերմանիան աշխատում են այն նպատա-
կով, որ բաժանեն Չինաստանը պետութիւն-
ների մէջ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒԻՐՆԵՐ

—Kölnische Zeitung» լրագիրը նուիրում է
մի մեծ յօդուած թիւրքական նաւատորմի
գրութեանը: Ի նկատի ունենալով, որ գար-
նանը կարող են սկսվել պատերազմական գոր-
ծողութիւններ, հետաքրքիր են լրագրի հա-
ղորդած տեղեկութիւնները: «Նաւատորմի
գրութիւնը—ասում է լրագիրը—մի չլքված
խաղաղականութիւն է թիւրքերի համար, մա-
նաւանդ որ երկրի ունի լաւ նաւահանգիստ-
ներ, փորձառու նաւատիրներ և բաւական լաւ
ծովային օֆիցերներ: Նաւատորմի քաղաքում
տեղի ունեցած ծովային միմիայն հասան-փա-
շայի երկարատեւ պաշտօնակարութեան ժամա-
նակ, բայց նրանից յետոյ ևս նաւատորմի
բարեկրթութիւնը շատ անշնորհ է: Ինչպէս և առաջ,
նաւերի մեծ մասը խաբիսի ունի ձգած Բոս-
ֆորում, և Կ. Պօլսի բնակիչները 1897 թիւից
չեն տեսել մի զինուորական նաւ, որ գործելիս
լինէր: Ուսկից յետոյ նրանք մասը, ուր գտնու-
մում է ծովային միմիայնութիւնը, այդ պատ-
ճառով ներկայացնում է ծովային մի ամբողջ
թանգարան: Այդտեղ կան և հին, և նշմարի
ժամանակակից վեներականներ, հին և նոր կազ-
մի նաւեր և ակնամանուկներ, —ամեն ինչ այդ-
տեղ խառնախառն է և խզճալի գրութեան մէջ:
Գիշեր ցերեկ զարկվում են այդտեղ բաւա-
րանք մուրճերը, բայց մինչև այժմ դեռ դէպք
չէ եղել, որ մի որ և է նաւի կարկառունը
աւարտված լինի: Այն ինչ թղթի վրա թիւրքա-
կան նաւատորմի մի գործողութիւնը, որ
նաւերից մեծ 15 զբաղակիր նաւերից, 12 կրէ-
սէններով և մօտ 30 ակնամանուկներից՝ 1400 օ-
ֆիցերներով, 1300 ինժեներներով և 15,000
նաւատարներով:

—«Daily Express» լրագիրը հաղորդում է
այն նոր բլիթ բովանդակութիւնը օտարազ-
գիները վերաբերմամբ, որ պէտք է առաջարկու-
նալ գիտական պարլամենտի առաջինայ նստա-
շրջանին: Այդ նոր օրինագիծով, իրարանջիւր
օտարական, որը կուզենայ մտնել Անգլիա,
պէտք է ներկայացնէ իր անցագիրը, որա-
մանրամասն կենսագրութեանը: Անգլիական
իշխանութիւնները չը պէտք է թողնաւորեն
ափ իջնել այն անձանց, որոնց կենսագրա-
կան փաստերը աննշանակալի լինին, և չըզենա-
ւերը պարտաւորվում են իրանց հաշով յետ
տանել նրանց: Գաղթականները, որոնց կը
թողնաւորվի ափ իջնել, ենթարկվում են ոստիկա-
նական հսկողութեան հինգ տարով և պար-
տաւոր են որոշեալ ժամանակամիջոցներում
անձամբ ներկայանալ ոստիկանական վարչու-
թեան: Իշխանութիւնները իրաւունք ունին
արգելել օտարազգիներին մնալու այն շրջան-
ներում, ուր նկատվում է եկւոր տարբերի
բազմաթիւ:

—«Temps» լրագրին հաղորդում են
որ Գարիբալդու օրգին, գնեւալ Րիչչիօսի
Գարիբալդին որոշել է ինքնուրոյն կերպով
լուծել մակեդոնական հարցը: Այդ նպատակով
նա մտադրել է գարնան գլուխքի վերանորոգել
բալկանեան կոնգրէս, որին պէտք է մասնակ-
ցին բոլարները, յոյները, սերբերը, խորվաթները,
բուլղարները, ալբանացիները և զալմասները: Կոնգ-
րէսում պէտք է մշակվեն ապագայ Բալկանեան
զաշնակցութեան հիմունքները: Եթէ առաջը-
րկութիւնը ընդունվի, անմիջապէս կը զլմին
Բալկանեան բոլոր ազգերի ընդհանուր ապա-
տաւորութեան գործին, դէպի որը կը գրավեն
Բոլարիան, Սերբիան և Յունաստանը: Հէնց
որ տպաստմութիւնը կը բռնկվի, Րիչչիօսին,
5—10 հազար խաղաղի կամաւորներով կը մտնի
Տրիէնտի շրջանը, այնտեղից Խրվաթիա և ա-
պա Բալկանեան թերակղզին:

ՄՇԱԿԻ ՀՆՈՒՍԳԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՄԱՅ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԵՅ

26 յունվարի
ԻՐԿՈՒՏՄԿ. Ազգայնականութիւնը լարված
պայքան է Ծայրագոյն-Արեւելի իրերի ելքին:
Առևտրական գործերում գաղթի դանդաղութիւն
չի նշմարվում. ոսկու արգիւնագործութիւն
իւր սովորական ընթացքով գնում է: Երեսպիսի
ուսուկիչներ և անասունների կերակրի գնող-
ներ, որոնք գնելը բարձրացրին: Եւրոպական
սակաւաթիւ տեղական գաղութը դիմեց նա-
հանգական վարչութեան, խնդրելով ցոյց տալ
պաշտօնագրութիւն և հոգաւորութիւն:

ՕԴԵՍՍԱ. Օգեսայի եւրոպական հիւպատոս
Կամիստարօ Իշիման այսօր մեկնեց դէպի
Վիեննա:
ԿԻՆՎ. Յունվարի 24-ին Ուսմանում և Լիպո-

վեցում զգացվեցին երկրաշարժի ցնցումներ:
107-0Ն. Թագաւորն ընդունեց ունկնդրու-
թեան լօրը Բօրիստին և ծովակալ Բերեսֆօ-
րին:

ՄԵՈՒԼ. Չեմովայօյի և Փուզանի մէջ եւրո-
պական նաւերի նաւահանգութիւնը դադարել է:
ՆԻԻՆՆՈՐԲ. Բալթիկում սոսկալի հրդեհ է:
Քաղաքի ամբողջ արդիւնագործական մասը ու-
նչեցացել է: Վնասներն 80 միլիոն ռուբլուց ա-
ւելի են: Հրդեհը շարունակվում է:

ՏՈԿԻՈ (Բէյտ. գործ.) Եւրոպայում տիրում
է եռանդուն գործունեութիւն: Երկաթուղի-
ներն արագութեամբ զօրք են բերում ծովածո-
ցները նաւ հատեցներու համար: Մայրաքաղաքի
փողոցները լցված են զօրքերով: Ռուս դեւ-
պանը դեպքանաւորն բոլոր ծառայողներով,
նոյնպէս և Իօկահանայի գլխավորը՝ հիւպատոսը
Յունվարի 30-ին կը հեռանան Եւրոպայից:
ՏՈԿԻՈ: Յունվարի 25-ին կայացաւ միմի-
այնների երկարատեւ արտակարգ նիստ: Ինչ-
պէս ասում են, ուսումնական դեպքանը մեկնե-
լուց առաջ մի անգամ էլ ունկնդրութեան
կընդունվի Միկայօյի կողմից:
ՊՐՏ-ԱՐՏՈՒՐ. Եւրոպացիները շարունա-
կում են վերջացնել իրանց գործերը և հեռա-
նալ. մնացած ամեն ինչ խաղաղ է:

ՊԱՐԻՉ. «Journal des Débats» ցաւ է յայտ-
նում, որ անգլիական մամուլի մի մասն ա-
ռաջնորդեց բնագիտական ատեղութիւնով դե-
պի Ռուսաստանը, որպէս զի սիրտ տայ Եւ-
րոպային: Փրանսիական արտաքին գործերի
միմիայնութեան մէջ ոչ ոք չէր սպասում քա-
ղաքագիտական յարաբերութիւնների ընդհա-
ման միջոց և ուսումնական պատասխանի հասնելը:
Այդ դէպքի հաշակին նշանակութիւնը չեն ծած-
կում, սակայն սպասում են, որ բանակցու-
թիւններն այնուամենայնիւ կարող են շարու-
նակվել, միջնորդ պետութիւնների բարի ծա-
ռայութիւնների շնորհով: Գերմանական վարչ-
կընդունէ պահպանողական պատգամաւոր Դը-
նի-Կոշնիսի, որը կը դիմի միմիայնութեան և բա-
նայութիւնը կը խնդրէ ռուս-եւրոպական
ընդհարման և ռուս-ֆրանսիական ու անգլո-
եւրոպական զաշնագիտների գործադրութեան
հնարաւոր հետեւանքների մասին:

ՇԵՐԲՈՒՐԳ. Անգլիական և եւրոպական օ-
ֆիցերները մասնաւոր մարդկանց զգեստներով
ֆրանսիացի օֆիցերի ուղեկցութեամբ նայե-
ցին ծովային արսնաւոր առանց ծովային մի-
նիստութեան թոյլտուութեան: Ծովային պրե-
ֆեկտը քննութիւն նշանակեց: Ասում են, որ
ֆրանսիական և անգլիական օֆիցերները ձեռ-
բակված են:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. Թագուհի Կայսրուհի Մա-
րիա Ֆեօդորովնայի այցելեց Սմոլնի ինստի-
տուտը:

ՊՐՏ-ԱՐՏՈՒՐ. Մանչուրական գիծը դա-
դարեցել է ապրանքներ ընդունել և տեղ
հասցնելը: Ռուս-չինական բանկին առաջը-
կեցին զաղարեցնել մասնաւոր փոխաւորու-
թիւնը: Նաւատորմի նաւերը յաճախ ծով են
դուրս գալիս: Նախագիտացման միջոցներ են
ձեռք առնված ծովային բերդապահների և պա-
շարի մասնաւոր ածուխի պաշարի վերահսկո-
ղութեան համար: Շուկայում կենսական մը-
թերները գնելը բարձրանում են, որով
հետև նոր մթերքներ չեն ստացվում: Բոլոր
եւրոպական հիմնարկութիւնները Յունվարի
25-ի երեկոյեան մեծ մասով փակվեցին և նը-
բանց տեղերը թողին Պօրտ-Արտուրը: Մեծուկը
հաղորդում են, որ այնտեղ է հասել եւրոպա-
կան սպախութիւն մի զօրաբաժին: Բնակիչնե-
րը յուզվում են եւրոպական զօրքերի սպա-
սով զաղուստի պատճառով. լուրեր են ստա-
ցվել, որ մեծ չափով եւրոպական զօրքեր են
ափ իջել Մոզամպիգոյում:

27 յունվարի
ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. Ամենահպատակ հեռագիր, որ
ստացել է Նորին Կայսերական Մեծութիւնը
Հեռաւոր Արեւելի փոխարքայից. «Ամենահպա-
տակօրէն ծանուցանում եմ Ձեռք Կայսերական
Մեծութեանը, որ մօտ կէս գիշերին յունվա-
րի 26-ին լոյս յունվարի 27-ին եւրոպական
սակաւաւորները յանկարծակի ակնաւոր մայր-
ձակում գործեցին Պօրտ-Արտուր մարտկոցի
արտաքին նաւակայանում կանգնած էսկադրի-
վրա, այնպէս որ «Բէյտվայն», «Յէսարբիլ»
և «Պալլադա» կրէսէրները ծակեցին: Այդ
ծակեցների լրջութիւնը պարզվում է:
Լրացուցիչ մանրամասնութիւններ կը ներկայաց-
նեն Ձեռք Կայսերական Մեծութեանը: Գնե-
րալ-ադմիրալ Մէլքոնովը:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. Կառավարչական հաղորդա-
գրութիւն: Անցած տարի տօկիական կարի-
նէտը, Խաղաղ ուղիւնստի ակերի վրա հաւա-
սարակչութիւն և իրերի աւելի հաստատուն

կարգ սահմանելու պատրուակով, դիմեց Կայ-
սերական կառավարութեանը կօրէյական գոր-
ծերի վերաբերմամբ զոյգութիւն ունեցող դաշ-
նագիրները վերաբնեւելու առաջարկութեամբ,
և այդ բանին Ռուսաստանը տուեց իր համա-
ձայնութիւնը: Թագաւոր Կայսրի Բարձրագոյն
հրամանով, այդ ժամանակամիջոցին Հեռու Ա-
րեւելքում փոխարքայութիւն հիմնելու պատճա-
ռով, Եւրոպայի հետ նոր համաձայնութեան
նախագծի կազմելը յանձնարարված էր գնե-
րալ-ադմիրալ Մէլքոնովին Տօկիօի ռուսա-
կան դեսպանի մասնակցութեամբ, որին յանձ-
նարարված էր բանակցութիւնների վարելը
եւրոպական կառավարութեան հետ: Չը նայե-
լով այն բանին, որ անցեալ տարվայ օգոստոս-
ին այդ առարկայի վերաբերմամբ սկսված
հայեացքների փոխանակութիւնը պահպանում
էր բարեկամական բնաւորութիւն, ինչպէս
յայտնի է, եւրոպական հասարակական շրջան-
ները, տեղական, նոյնպէս և արտասահմանեան
մամուլը ամեն կերպ աշխատում էին պատե-
րազմական յուզմունք առաջացնել եւրոպացի-
ների մէջ և զրդել կառավարութիւնը դէպի
զինաւորված կռիւ Ռուսաստանի հետ: Այդպի-
սի տրամադրութեան ազդեցութեան տակ,
տօկիական կարիւնէտը սկսեց աւելի և աւելի
պահանջելու դառնալ բանակցութիւնների ժա-
մանակ, ընդունելով միաժամանակ ամենաբն-
դարձակ միջոցներ պատերազմական դիրքի
մէջ դնելու երկրի: Այդ բոլոր հանգամանք-
ները, ի հարկէ, չէին կարող խախտել Ռու-
սաստանի հանգամանքները, բայց զրդեցին
նրան ևս իր կողմից էլ զինաւորածուկային կա-
զադրութիւններ անել: Այնու ամենայնիւ, Հե-
ռու Արեւելքում խաղաղութիւնը պահպանելու
անկեղծ ցանկութեամբ ոգեւորված, որքան այդ
թոյլ էին տալիս նրա անվիճելի իրաւունքնե-
րը և շահերը, Ռուսաստանը պատշաճաւոր ու-
շաղթութեամբ վերաբերվեց տօկիական կառա-
վարութեան յայտարարութիւններին և պատ-
րաստականութիւն յայտնեց ընդունելու, հա-
մաձայնութեան պայմանների հիման վրա, Եւ-
րոպայի առաւելագոյն առևտրա-անտեսական
գրութիւնը Կօրէյական թերակղզու վրա, իրա-
ւունք տալով նրան զինուորական ոյժով պաշտ-
պանել այդ երկրի մէջ անկարգութիւնների
դէպքում: Մի և նոյն ժամանակ սակայն,
ձեռքութեամբ պահպանելով իր քաղաքակա-
նութեան հիմնական սկզբունքը Կօրէյայի
վերաբերմամբ, որի անկախութիւնը և հո-
ղային անձեռնմխելիութիւնը ապահովվում
էր որպէս նախընթաց համաձայնութիւններով
Եւրոպայի հետ, նոյնպէս և ուրիշ պետու-
թիւններին հետ կապված դաշնագիրներով,
Ռուսաստանը չէր կարող չը պնդել 1)՝ այդ
հիմնական սկզբունքի փոխադարձ և անպայման
ապահովութեան վրա, 2)՝ Ռազմագիտական
նպատակներով կօրէյական ցամաքի ոչ մէկ
մասից չօգտվելու պարտաւորութեան վրա,
որովհետեւ դրա նման մի գործողութեան թոյ-
լտուութիւնը որ և է օտար պետութեան կող-
մից ուղղակի կը հակասէր Կօրէյայի անկախու-
թեան սկզբունքին և, վերջապէս, 3)՝ Նաւարկելու
կատարեալ ազատութեան պաշտպանութեան
վրա կօրէյական ջրանցքով: Համաձայնութեան
այդ մտքով մշակում են նախագիծը սակայն չը
գոհացրեց եւրոպական կառավարութեան, որը
իւր վերջին առաջարկութիւններին մէջ ոչ միայն
խուսափեց պայմաններն ընդունելուց, որոնք
երաշխաւորում էին Կօրէյայի անկախութիւնը,
բայց մի և նոյն ժամանակ սկսեց պնդել, որ-
պէս զի վերադառնալ նախագիծը մէկ մտցնելու
մանչուրական հարցին վերաբերեալ որոշում-
ները: Եւրոպայի այդպիսի պահանջները, ի
հարկէ, թոյլատրելի չէին կարող լինել: Ռու-
սաստանի դիրքի հարցը Մանչուրիայում նախ
և առաջ վերաբերում է իրան Չինաստանին, և
և ապա այն բոլոր պետութիւններին, որոնք
առևտրական շահեր ունեն Երկնային կայսրու-
թեան մէջ, ուստի Կայսերական կառավարու-
թիւնը վճռական հիմքեր չէր տեսնում
կօրէյական գործերին վերաբերեալ Եւրոպայի
հետ առանձին դաշնագրի մէջ մտցնելու այնպիսի
որոշումներ, որոնք վերաբերվում են առևա-
կան զօրքերով գրաւած շրջանին: Կայսերական
կառավարութիւնը մասնաւոր որ չէ հրաժար-
վում ընդունելու Մանչուրիայի ժամանակաւոր
գրաւման միջոցին թէ բողոքիստի գերագոյն
իշխանութիւնը այդ շրջանում, և թէ պետու-
թիւնների ձեռք բերած արտոնութիւնները
Չինաստանի հետ նրանց կնքած դաշնագիրնե-
րի հիման վրա, որի մասին արդէն համապա-
տասխան յայտարարութիւն արվել է օտա-
ր կարիւնէտներին: Ի նկատի ունենալով այդ
Կայսերական կառավարութիւնը, պատուիրելով
Տօկիօի ներկայացուցչին յանձնելու իր պա-

